

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра державного управління, документознавства
та інформаційної діяльності

06-14-74

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни **«Публічна статистика»**
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
освітньо-професійною програмою «Публічне управління та
адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково -
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 4
від «08» квітня 2020 р.

Рівне – 2020

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Публічна статистика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Якимчук А. Ю. – Рівне : НУВГП, 2020. – 18 с.

Укладач: Якимчук А. Ю., доктор економічних наук, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Відповідальний за випуск: Сазонець І. Л., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Керівник групи забезпечення спеціальності

Сазонець І. Л.

© А. Ю. Якимчук, 2020

© НУВГП, 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Мета і завдання виконання практичних занять.....	4
2. Тематика практичних занять.....	5
Тема 1. Економічна сутність та значення публічної статистики.....	5
Тема 2. Складання проектів регіональних бюджетів.....	5
Тема 3. Формування доходної частини регіональних бюджетів.....	5
Тема 4. Видаткова частина регіональних бюджетів.....	5
Тема 5. Розгляд та затвердження публічних бюджетів.....	6
Тема 6. Виконання регіональних бюджетів.....	6
Тема 7. Контроль фінансових органів за виконанням регіональних бюджетів.....	7
3. Тематика самостійної роботи.....	7
4. Вихідні дані до розрахункової роботи з дисципліни «Публічна статистика».....	9
4. Перелік тем для написання рефератів.....	13
5. Методи навчання.....	15
6. Оцінювання знань студентів.....	15
7. Розподіл балів за формами контролю.....	16
8. Список рекомендованої літератури.....	17

1. Мета і завдання виконання практичних занять

«Публічна статистика» – ключова дисципліна, яка формує управлінську еліту задля забезпечення взаємодії інтересів підприємництва, політики, громадянського суспільства з метою розробки та прийняття ефективних управлінських рішень на основі статистичних показників публічної звітності.

Основними *завданнями* навчальної дисципліни є:

- вивчення основних понять, категорій, систем, інструментарію та алгоритмів дисципліни "Публічна статистика";
- вивчення системи статистичних показників і індикаторів, які характеризують соціально-економічні та екологічні процеси у регіоні з урахуванням прийнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики;
- дослідження методики розробки і проведення спеціальних досліджень, переписів, анкетування, опитувань, що орієнтовані на виконання основних цілей публічної статистики;
- вивчення методики формування на єдиній методологічній основі інформаційного фонду публічної статистики;
- набуття практичних навичок розв'язання практичних задач у сфері формування і аналізу регіональних статистичних показників.

Після вивчення дисципліни студенти повинні *знати*:

- принципи організації системи публічної статистики України;
- методику формування основних статистичних показників регіону;
- показники стану та динаміки фактичних показників публічної статистики;
- показники визначення ефективності діяльності органів публічної статистики;

Студенти повинні *уміти*:

- розраховувати показники, що характеризують стан, формування та ефективність публічної статистичної системи;
- визначати та аналізувати основні статистичні показники соціально-економічного та екологічного стану і розвитку регіону.

2. Тематика практичних занять

ВСТУП. Місце дисципліни «Публічна статистика» у кваліфікаційній характеристиці бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» стаціонарної та заочної форм. Основні теоретичні положення – вивчення основних статистичних показників, що характеризують стан та розвиток регіону, ознайомлення з методикою їх розрахунку та аналізу.

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методологічні основи публічної статистики

Тема 1. Економічна сутність та значення публічної статистики.

Поняття "Публічна статистика". Основні терміни публічної статистики. Предмет та об'єкт публічної статистики. Завдання публічної статистики.

Тема 2. Законодавче забезпечення та організація публічної статистики в Україні.

Основні нормативно-правові акти, що регулюють законодавче забезпечення публічної статистики в Україні. Характеристика організаційної структури органів управління публічної статистики на загальнодержавному та регіональному рівнях. Повноваження, завдання та функції органів публічної статистики.

Тема 3. Характеристика ресурсів та показників публічної статистики.

Інформаційні ресурси публічної статистики та характеристика їх сукупності. Моніторинг соціально-економічного стану регіону. Класифікація показників, які вивчає Публічна статистика та їх характеристика. Інтегральна оцінка соціально-економічного розвитку регіону.

Тема 4. Статистика демографічної ситуації регіону та показники зайнятості.

Показники демографічної ситуації регіону. Зайнятість населення та безробіття. Охорона здоров'я та соціальна політика. Статистика рівня життя населення, показники доходів і споживання. Оцінка трудового потенціалу.

Тема 5. Статистика природно-економічного потенціалу регіону.

Статистика природного потенціалу регіону: основні показники, їх узагальнення та динаміка. Статистика економічного потенціалу регіону: основні показники, їх узагальнення та динаміка.

Змістовий модуль 2.

Статистика галузевого стану та розвитку регіону

Тема 6. Статистика промислового розвитку регіону та сільського господарства.

Методи комплексної економічної оцінки регіонального розвитку. Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України. Індекси обсягів продукції промисловості та сільського господарства. Обсяги реалізації продукції.

Тема 7. Статистика матеріально-енергетичного стану та розвитку регіону.

Показники використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти. Питомі витрати палива, теплоенергії та електроенергії. Облік палива та енергії. Натуральні та умовні види обліку палива.

Тема 8. Статистика соціальної сфери регіону.

Показники стану та розвитку освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, культури та мистецтва. Статистичні показники, що характеризують розвиток туризму та рекреації у регіоні. Статистика розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Тема 9. Статистика науки, інновацій та інформаційного забезпечення регіону.

Вивчення статистичних показників, що характеризують наукову та науково-технічну діяльність організацій (підприємств) та інноваційну діяльність промислових підприємств регіонів України. Фундаментальні та прикладні дослідження, науково-технічні розробки та послуги, Технологічні інновації та технічно новий продукт. Статистика винаходів, промислових зразків.

Тема 10. Статистика охорони навколишнього природного середовища.

Статистичне дослідження природних ресурсів регіону. Статистика якості навколишнього природного середовища. Статистика охорони навколишнього природного середовища. Методи та показники оцінки збитків від забруднення довкілля. Статистика екологічних інновацій регіону.

3. Тематика самостійної роботи

Під час виконання самостійної роботи бакалаври поглиблюють отримані знання та самостійно вивчають матеріали окремих тем (для денної і заочної форм навчання) шляхом опрацювання відповідної літератури, здійснюють підготовку до практичних занять та залікових модулів (табл. 1).

Таблиця 1. Завдання для самостійної роботи бакалаврів

№ з/п	Тема	Питання, завдання для самостійного опрацювання	Годин, <u>Денна</u> заочна
1	Тема 1. Економічна сутність та значення публічної статистики.	Індекси обсягів продукції промисловості та сільського господарства. Обсяги реалізації продукції.	10
2.	Тема 2. Законодавче забезпечення та організація публічної статистики в Україні.	Характеристика організаційної структури органів управління публічної статистики на загальнодержавному та регіональному рівнях. Повноваження, завдання та функції органів публічної статистики.	10
3	Тема 3. Характеристика ресурсів та показників публічної статистики.	Класифікація показників, які вивчає Публічна статистика та їх характеристика. Інтегральна оцінка соціально-економічного розвитку регіону.	10
4.	Тема 4. Статистика демографічної ситуації регіону та	Охорона здоров'я та соціальна політика. Статистика рівня життя населення, показники доходів і	10

	показники зайнятості.	споживання. Оцінка трудового потенціалу.	
5.	Тема 5. Статистика природно-економічного потенціалу регіону.	Статистика економічного потенціалу регіону: основні показники, їх узагальнення та динаміка.	12
6.	Тема 6. Статистика промислового розвитку регіону та сільського господарства.	Індекси обсягів продукції промисловості та сільського господарства. Обсяги реалізації продукції.	12
7.	Тема 7. Статистика матеріально-енергетичного стану та розвитку регіону.	Питомі витрати палива, теплоенергії та електроенергії. Облік палива та енергії. Натуральні та умовні види обліку палива.	12
8.	Тема 8. Статистика соціальної сфери регіону.	Статистичні показники, що характеризують розвиток туризму та рекреації у регіоні. Статистика розвитку житлово-комунального господарства регіону.	12
9.	Тема 9. Статистика науки, інновацій та інформаційного забезпечення регіону.	Фундаментальні та прикладні дослідження, науково-технічні розробки та послуги, Технологічні інновації та технічно новий продукт. Статистика винаходів, промислових зразків.	12
10.	Тема 10. Статистика охорони навколишнього природного середовища.	Статистика охорони навколишнього природного середовища. Методи та показники оцінки збитків від забруднення довкілля. Статистика екологічних інновацій регіону.	12
Всього			112

4. Вихідні дані до розрахункової роботи з дисципліни «Публічна статистика»

Задача 1.

Визначити загальні індекси фізичного обсягу споживання товарів і послуг населенням, а також у розрахунку на душу населення, виходячи із даних про витрати населення (табл. 2).

Таблиця 2

Вартість матеріальних благ та послуг регіону

Останній номер залікової книжки студента	Вартість придбаних товарів і послуг у поточних цінах за період, гр. од.		Зміна цін, %
	Базисний період	Звітний період	
Продовольчі товари			
0	1900	2000	5,6
1	1930	1970	3,4
2	1910	2045	4,5
3	2110	2311	6,7
4	2235	2345	5,1
5	2305	2500	6,3
6	2435	2655	5,6
7	2000	2243	4,8
8	2340	2476	9,2
9	2500	2765	7,4
Непродовольчі товари			
0	670	730	4,7
1	724	790	6,5
2	750	811	5,8
3	867	990	8,1
4	1000	1043	7,8
5	1165	1200	5,8
6	1180	1220	5,9
7	1295	1329	8,2
8	1300	1350	6,9
9	1344	1780	7,1
Платні послуги			
0	200	265	7,4
1	220	290	7,5
2	250	300	7,2
3	275	342	5,6
4	280	355	5,9
5	300	356	5,5
6	360	400	4,8
7	410	460	6,7
8	450	510	7,8
9	490	555	4,9

Середньорічна чисельність населення регіону у базисному та звітному періодах наведена у табл. 3.

Таблиця 3

Середньорічна чисельність населення регіону

Остання цифра номеру залікової книжки студента	Середньорічна чисельність населення, млн. осіб	
	Базисний рік	Звітний рік
0	1,61	1,56
1	1,54	1,52
2	2,31	2,09
3	0,98	0,96
4	1,04	1,03
5	1,82	1,81
6	1,98	1,91
7	1,76	1,81
8	1,72	1,69
9	2,12	2,14

Задача 2

Розрахувати чисельність постійного населення регіону на початок року; чисельність наявного населення на кінець року; приріст постійного і наявного населення за рік; середньорічну чисельність наявного населення на основі даних табл. 4.

Таблиця 4

Статистичні дані про чисельність населення області

№ з/п	Показ-ник	ВАРІАНТ									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Чисельність наявного населення області на початок року, всього, тис.осіб	950	1065	995	1212	1100	964	920	1315	1756	1561
2.	- у тому числі тимчасово проживаючих, тис. осіб	12	14	11	18	13	15	16	17	20	19

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3.	Чисельність відсутніх із загальної чисельності постійного населення області на початок року, тис. осіб	09	12	10	14	11	10	15	14	19	20
4.	Чисельність постійного населення на кінець року, тис. осіб	970	1100	999	1315	1223	1003	960	1365	1820	1569
5.	Чисельність тимчасово проживаючого населення у регіоні на кінець року, тис. осіб	2	4	5	7	1	3	6	4	2	3
6.	Чисельність тимчасово відсутніх із числа постійного населення на кінець року, тис. осіб	4	6	8	2	3	5	6	2	3	7

Задача 3

Визначити середньорічну чисельність населення району на основі даних про чисельність населення (табл. 5)

Таблиця 5

Чисельність населення районів

Район А		Район Б	
дата, станом на яку є дані	чисельність населення, тис. осіб	дата, станом на яку є дані	чисельність населення, тис. осіб
1	2	3	4
<i>варіант 0</i>			
01.01.2019	115	01.01.2019	120
01.03.2019	125	01.04.2019	125
01.05.2019	126	01.07.2019	135
01.11.2019	124	01.10.2019	147
01.01.2020	129	01.01.2020	138
<i>варіант 1</i>			
01.01.2019	211	01.01.2019	180
01.02.2019	214	01.04.2019	185
01.05.2019	218	01.07.2019	190
01.10.2019	222	01.10.2019	186
01.01.2020	213	01.01.2020	188
<i>варіант 2</i>			
01.02.2019	310	01.01.2019	234
01.03.2019	314	01.04.2019	235
01.05.2019	318	01.07.2019	241
01.09.2019	350	01.10.2019	239
01.01.2020	325	01.01.2020	232
<i>варіант 3</i>			
01.01.2019	412	01.01.2019	129
01.04.2019	400	01.04.2019	143
01.07.2019	413	01.07.2019	125
01.12.2019	422	01.10.2019	150
01.01.2020	418	01.01.2020	140
<i>варіант 4</i>			
01.01.2019	210	01.01.2019	132
01.02.2019	213	01.04.2019	122
01.06.2019	215	01.07.2019	128
01.08.2019	220	01.10.2019	123
01.01.2020	217	01.01.2020	125
<i>варіант 5</i>			
01.01.2008	198	01.01.2008	135
01.04.2008	196	01.04.2008	133
01.08.2008	189	01.07.2008	138
01.10.2008	187	01.10.2008	143
01.01.2009	190	01.01.2009	145
<i>варіант 6</i>			
01.01.2019	230	01.01.2019	123
01.03.2019	234	01.04.2019	127
01.07.2019	238	01.07.2019	123
01.09.2019	235	01.10.2019	125
01.01.2020	234	01.01.2020	129

Продовження табл. 5

1	2	3	4
<i>варіант 7</i>			
01.01.2019	262	01.01.2019	128
01.03.2019	256	01.04.2019	127
01.05.2019	261	01.07.2019	124
01.10.2019	260	01.10.2019	125
01.01.2020	257	01.01.2020	128
<i>варіант 8</i>			
01.01.2019	167	01.01.2019	136
01.04.2019	165	01.04.2019	146
01.05.2019	169	01.07.2019	154
01.12.2019	162	01.10.2019	149
01.01.2020	163	01.01.2020	153
<i>варіант 9</i>			
01.01.2019	124	01.01.2019	235
01.02.2019	129	01.04.2019	233
01.06.2019	134	01.07.2019	238
01.11.2019	139	01.10.2019	240
01.01.2020	130	01.01.2020	234

5.Перелік тем для написання рефератів

1. Основні показники стану природно-господарського комплексу регіону (вектори стану природного середовища, матеріального виробництва, соціальної сфери).

2. Статистична оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання.

3. Статистичне спостереження в системі менеджменту місцевих бюджеттів України.

4. Показники диференціації соціально-економічного розвитку регіонів.

5. Депресивні регіони України. Методика визначення рівня репресивності.

6. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів.

7. Характеристика індикаторів стійкого соціально-економічного розвитку регіонів.

8. Часткові та комплексні статистичні оцінювання внеску регіонів України у соціально-економічний розвиток держави.

9. Помилки статистичного спостереження і способи контролю даних.

10. Зведення і групування статистичних матеріалів.

11. Статистичні таблиці та їх використання у статистичному спостереженні.

12. Застосування абсолютних, середніх та відносних величин у статистиці.
13. Показники варіації та способи їх обчислення у статистиці.
14. Поняття про дисперсію, види дисперсій та правило їх додавання у статистиці.
15. Поняття про ряди розподілу, їх види та застосування у статистиці.
16. Статистичні методи вивчення взаємозв'язків у статистиці.
17. Багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз та його застосування у вивченні публічної статистики.
18. Поняття про індекси у статистиці. Види індексів.
19. Статистичні графіки, їх види та застосування у статистиці.
20. Статистична перевірка гіпотез.
21. Економічна сутність публічної статистики та історія її виникнення та розвитку.
22. Статистичне дослідження діяльності господарюючих суб'єктів регіону.
23. Методика розрахунку індексів обсягів продукції промисловості.
24. Статистичне дослідження сільського, лісового та рибного господарств регіону.
25. Статистичне вивчення матеріально-енергетичних ресурсів регіону.
26. Статистичне дослідження роботи транспорту та зв'язку у регіоні.
27. Статистичне вивчення демографічної ситуації регіону.
28. Статистичне дослідження соціальної сфери регіону. Основні показники.
29. Статистичне вивчення соціального забезпечення населення регіону.
30. Статистичне вивчення стану навколишнього природного середовища регіону.
31. Характеристика статистичних показників розвитку культури, відпочинку, спорту та туризму у регіоні.
32. Статистичні показники забезпеченості регіону природними ресурсами.
33. Статистичні показники, що характеризують розвиток туризму та рекреації у регіоні.
34. Статистика розвитку житлово-комунального господарства регіону.

35. Статистика винаходів, промислових зразків, як основи регіонального розвитку.

36. Статистика забруднення навколишнього природного середовища у регіоні.

37. Методи та показники оцінки збитків від забруднення довкілля.

38. Статистика екологічних інновацій регіону.

39. Статистика промислового розвитку регіону.

40. Статистичні методи та показники оцінки збитків від забруднення довкілля.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними методами навчання є: лекції, тренінги, ситуаційні завдання, ділові ігри, практичні завдання, наукова робота, провокаційні запитання.

7. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання результатів *поточної роботи* (завдань, що виконуються на практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних заняттях та консультаціях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Підсумкові оцінки з навчальної дисципліни «Формування регіонального бюджету» виставляються студентам за сумарною кількістю набраних балів, отриманих в результаті поточного контролю.

Позитивні оцінки виставляються тільки тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного контролю не менше 60 балів.

8.РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

Розподіл балів, що присвоюються студентам для заліку та за виконання курсової роботи представлено відповідно в табл. 1 та 2. Шкала оцінювання за ECTS представлена в табл. 6.

Таблиця 6

Розподіл балів за формами контролю

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	100

T – тема лекційного заняття.

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться за шкалою, що наведена у табл. 7.

Таблиця 7

Шкала оцінювання за ECTS

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Рівень знань
90-100 балів	зараховано	Високий (творчий)
82-89 балів	зараховано	Достатній

74-81 балів	зараховано	(конструктивно-варіативний)
64-73 балів	зараховано	Середній (репродуктивний)
60-63 балів	зараховано	
35-59 балів	незараховано з можливістю повторного складання	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34 балів	незараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу	

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення

Робоча програма 06-14-124 навчальної дисципліни «Публічна статистика». Рівне : НУВГП, 2020. 15 с. [Електронне видання] / А. Ю. Якимчук. Рівне : НУВГП, 2020. 12 с.

Базова

1. Аксьонова І. В. Публічна статистика. Конспект лекцій. Вид-во Харків, ХНЕУ, 2008. 128 с.
2. Публічна статистика 2004. К. : Техніка, 2005. 540 с.
3. Региональная статистика : учебник. Под ред. Е. В. Заровой, Г. И. Чудилина. М.: Финанси и статистика, 2006. 624 с.
4. Колесникова И. И. Социально-экономическая статистика. М.: «Новое знание», 2002. 240 с.
5. Статистичний щорічник України за 2011 р. Державний комітет статистики України. / Під редакцією О. Г. Осауленка. Київ : Консультант, 2012. 575 с.
6. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком : навч. посіб. К. : Вища шк., 2000. 223 с.

Допоміжна

7. Управління розвитком регіону : навчальний посібник / Миронова Т. Л., Добровольська О. П., Процай А. Ф., Колодій С. Ю. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 328 с.
8. Общая теория статистики / Боярский А. Я., Громыко Г. Л. М. : Финансы и статистика, 1985. 365 с.
9. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 року N 3723-ХІІ.

10. Про державну статистику: Закон України від 17 вересня 1992 р. № 2614-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*, 1992 р. № 43. С. 608.
11. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ.
12. Статистика : підручник / А. В. Головач та ін. К. : Вища школа, 1993. 623 с.
13. Статистический словарь / Гл. ред. М. А. Королев. 2-е изд. М.: Финансы и статистика. 1989. 623 с.
14. Побурко Я. О. Основи організації публічної статистики. НАН України, ІРД, Львів, 2004. 196 с.

Інформаційні ресурси

1. Репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>
2. МОН України. Нормативна база. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Електронний фонд. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Наукова бібліотека НУБГП (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>.
5. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу у ВНЗ України. URL: <http://www.znz.edu-ua.net>.
6. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. Електронний фонд. URL: <http://litopys.com.ua/places/b-bl-oteki/r-vnenska-o,lasna-un-versalna-naukova-b-bl-oteka/>. – Назва з екрана.
7. Стандарти вищої освіти за усіма рівнями вищої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/artickes/689-standarti-vishchoji-osviti>.